

Emlékezés

50 éves a magyar középfokú olajipari szakképzés

1951-ben kezdődött meg Nagykanizsán az olajipari szakemberek képzése. Az eltelt 50 év során a képzést a vegyipari, a gázipari, valamint a környezetvédelmi szakágazatokra is kiterjesztették. Ez idő alatt szakmájukat szerették és értő szakmunkások és technikusok kerültek ki innen az iparba, ahol a további tanulmányaik és munkájuk során kiválóan megállták a helyüket. A régi falak között, ötven év történéseire emlékezve került sor a jeles évforduló megünneplésére a **Winkler Lajos** és **Zsigmondy Vilmos Baráti Kör** rendezésében, 2001. április 28-án, Nagykanizsán. Az ünnepi eseményeknek a Zsigmondy Vilmos és Winkler Lajos Műszaki Középsiskola utódja, a **Zsigmondy Vilmos és Széchenyi István Szakközépiskola** adott otthont.

A megjelent egykori és jelenlegi diákokat, tanárokat és szakmánk jeles képviselőit tartalmas programmal várták a rendezők. A szakmai és baráti beszélgetéseken kívül számos kiállítás megtekintésével gazdagíthatták ismereteiket a találkozó résztvevői.

Szele Imre, az iskola igazgatóhelyettese

nyitotta meg a „Zsigmondy Galériában” rendezett kiállításokat. A **Zsigmondy Vilmos** emlékének szentelt kiállításon a nagy előd életútját (a selmeci akadémia, a bécsi bányaigazgatóság, Resica, az Annavölgyi bánya, a pesti magánmérnöki praxis, tudományos és vizkutató tevékenység) képekkel illusztrált tablón mutatták be, kiegészítve a tárlókban elhelyezett irodalmi anyaggal. **Zsigmondy Vilmos** munkásságáról **Csath Béla** bányamérnök, a MOIM Zsigmondy Vilmos Gyűjteményének vezetője emlékezett meg, kiemelve a fűrészi munka ábrázolása, valamint a furadékminta gyűjtése és tudományos feldolgozása terén végzett kiemelkedő tevékenységét. Ugyanitt volt látható a „Szénhidrogének, szénhidrogénipar Magyarországon” c. kiállítás is, melyet **dr. Benze Géza** (az Országos Műszaki Múzeum főigazgató-helyettese) nyitott meg, és mutatott be a közönségnek. A kiállítás célját a megnyitóból idézett mondatok jól szemléltetik: „Nincs annál nagyobb dolog, mint abban a városban, abban a megyében nyitni meg egy kiállítást, ahol korábban az ember maga is – az akkor még nagyon új Olajipari Múzeum munkatársaként – kiállítást készítő muzeológusként dolgozott. A jelen kiállításon bemutatásra kerülő kép- és dokumentumanyag ilyen összeállításban még nem került a látogatók elé. A történet, a képek zöme azonban nem ismeretlen. Mivel e vándorkiállítás először Dél-Zalában került felállításra, röviden szólunk az itteni történeti eseményekről. Zala megyében a

kőolaj természetes előfordulása már több százada ismert volt. Az itteni olajtermelés nagyságrendje akkor még jelentéktelen volt. A muraközi olaj legrégebb írásos említése a Zala Megyei Levéltárban található 1786-tól, mikor a megye olajat küldött a pesti egyetem kémiai tanszékének elemzés céljából. A természetes kibúvásaiban régtől fogva ismert anyagot a környékbeli nép kocsikenőcsként és gyógyszerként használta. A rövidéletű és sikertelen próbálkozásokat váltotta fel az 1884-ben megindult fűrészes kutatási tevékenység, majd a rendszeres földtani kutatások alapuló kutatás és feltárás. Ezek voltak azok a kultúrtörténeti értékek is hordozó előzmények, amelyek kiindulópontjai lettek a – Dél-Zalában is folytatott – korszerű kutatásoknak, gyorsan növekvő termelésnek és egyre sokoldalúbb felhasználásnak. A kiállítás ezekről szól...” A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Nemzeti Kulturális Alapprogram által támogatott kiállítást a Magyar Olajipari Múzeum rendezte. A 13 tablóból álló vándorkiállítás a kőolaj első hazai írásos említésétől (1. és 2. tábló), a kezdeti felhasználás (3. és 4. tábló), az összetétel, a népgazdasági jelentőség (5. és 6. tábló) az iparszerű kitermelés és feldolgozás (7-13. tábló) anyagain keresztül nyújt ismereteket napjainkig terjedően. A 7-13. tablók az EUROGASCO, MAORT, MANÁT, MART, MOLÁRT, ONÁRT társaságok, valamint a MASZOVOL, MASZOLAJ részvénytársaságok, az

OKGT és a MOL Rt. által folytatott szénhidrogén-termelési és -feldolgozási tevékenységeket mutatják be. Az egyes folyamatokat fotók, grafikonok, táblázatok illusztrálják. A kiállítás részét képezte iskolatörténeti anyag is. Az emlékezőket az iskola az 1951–2001. évi időszakát felölelő **Évkönyvvel** örvendeztette meg. **Szede Imre** igazgatóhelyettes a könyv bevezetőjében a következőket írta: „...az iskola technikusként, majd szakközépiskolaként kiváló szakembereket adott az egész országnak, akik ma a gazdaság irányításában, valamint az utánpótlás nevelésében vesznek részt. Ebben a kis könyvecskében múltunk történeti visszatekintése és visszaemlékezése kerül az olvasó elé. Fényképek örökítik meg névadóinkat, az iskola igazgatóit és az itt végzett diákból lett, itt tanító kollégákat. Néhány sor, adat is található, amely a jelent mutatja be. Összevetésként került be az elmúlt ötven év fejlődésének bemutatása.„

Az évkönyvben az 1951–2000 között érettségizettek nevein kívül szerepel a 2000/2001. jubileumi tanév osztályainak és nevelőtestületének névsora is. A tetszetős kiállítású és igényes kivitelű 130 oldalas könyv a nagykanizsai Szociális Foglalkoztató munkáját dicséri.

(Csath Béla)

Hazai kőolaj- és/vagy földgáz-előfordulások feltárásának évfordulói

Bár az iparágban a hazai olajtermelés születésnapjának 1937. november 21-ét (a Budafa-2 kút termelésének kezdeti dátumát) tekintik, azonban az ezt megelőző évben már lemélyítették a széndioxid-szénhidrogén gázkeveréket adó Inke-1 sz. fúrást, és 1936. december 6-án kezdték meg az első mélyfúrást a bükkzséki felboltozódon. Ezzel a fúrással Bükkzséken 1937. február 21-én találták meg a vízmentes kőolajtartalmú szintet. Ez évben a következő szénhidrogén-előfordulások feltárásának évfordulóiról emlékezünk meg:

Év Az előfordulás neve

1936	Inke-Iharosberény
1941	Hahót-Söjtör-Pusztaszentlászló, Tótkomlós
1946	Biharnagybajom
1951	Nagylengyel
1956	Demjén K, Tatarülés-Kunmadaras, Törtel
1961	Szarvas, Tárany
1966	Pásztori, Szank Ny, Tázlár, Tótkomlós DNY
1971	Endröd-I, Kaszaper D, Szeged
1976	Endröd-III, Endröd-III/C, Kiskunhalas Ny, Köröstarcsa, Liszó Magyardombegyháza DNY, Ortaháza Ny, Sarkadkeresztúr
1981	Békés, Kiskunhalas D, Mélykút ÉK

- 1986 Doboz, Ortaháza K, Örménykút, Tázlár É, Törökszentmiklós, Végegyháza Ny
- 1991 Csanádalberti É, Öttömös Ny, Szolnok DNY, Szolnok É, Tura,
- 1996 Csávoly, Furta Ny, Nagykereki Ny, Komádi K, Kiskunmajsza Ny.

(dé)

Jubileumi ünnepség Veszprémben

Május 30-án ünnepelték a Veszprémi Egyetem Ásványolaj- és Széntechnológiai Tanszéke fennállásának 50. évfordulóját. A tanszék az egyetem jogelődjénél, az 1949-ben alakult, Budapesti Műszaki Egyetem Nehézevegypari Karán 1951-ben szervezett négy szaktanszék egyike volt. Azért hozták létre, hogy a hazai szén- és szénhidrogén-feldolgozó iparágak számára szakembereket, mérnököket képezzen. Az emlékünnepségen a feldolgozó ágazat szakembereinek előadásai az ipari fejlesztések eredményeiről és a hazai kőolajipar jelenlegi célkitűzéseiről számoltak be. **Rátosi Ernő** ny. vezérigazgató előadása a magyar kőolajfeldolgozó-ipar 1960-2001 közötti fejlődéstörténetéről szólt. **Sebestyén Béla**, a Terméktároló Rt. vezérigazgatója pedig a volt hallgatók nevében emlékezett **Péchy László** professzorra, tanszékvezető egyetemi tanárra.

Az olajipari szakemberképzés évfordulói

- 1946. május 1-jétől megkezdődik a **tanoncképzés** a MAORT vállalatainál.
- 1951-ben 40 hallgatóval megindult Nagykanizsán a **mélyfúróipari és kőolaj-bányász-technikusképzés** (első végzős növendékei 1955-ben álltak munkába).
- Szintén 1951-ben indították el Bázakerettyén a **nappali olajipari szakmunkásképzést**.
- A Bánya- és Energiaügyi Minisztérium engedélyével a főiskolát és egyetemet végzetek számára Nagykanizsán 1951. április 1-jén **olajmérnök-átképző tanfolyam** indult, ezt 18 hallgató végezte el eredményesen. Az erről szóló bizonyítványt 1952. március 1-jén kapták kézhez (tanfolyamvezető: **Aranyosi Árpád**, előadók: **Alliquander Ödön, Buda Ernő, Graf László, Kántás Károly, Rosta Ferenc, Scheffer Vilmos, Szilas A. Pál, Tomor János**).
- 1951. szeptember 1-jével indult el az **olajmérnökképzés** a szakosított bányamérnökképzés keretében a Rákosi Mátyás Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán, Sopronban. A képzést a Miskolci Egyetemen működő Soproni Olajtermelési Tanszék élére kinevezett **Gyulay Zoltán** egyetemi tanár irányította.

• 1971 második félévében kezdték meg a **gázsakmérnökképzést** a Műv. Min. 110886/1969. XX. sz. leirata alapján a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Olajtermelési Tanszékén.

Alapítványok évfordulói

- 1991. június 24-én vették nyilvántartásba a Magyar Olajipari Múzeum Alapítványt. Az alapító okiratot az 1969. szeptember 27-től Dunántúli Olajipari Múzeum, majd 1971. március 26-tól Magyar Olajipari Múzeum (MOIM) néven működő országos gyűjtőkörű szakmúzeum, az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt (OKGT), a Magyar Szénhidrogén-ipari Kutató-Fejlesztő Intézet (SzKFI) és a Budapest Bank Rt. 1991 februárjában írta alá. Az Alapítványnak köszönhetően a MOIM 1992. április 1-jétől pénzügyileg önálló gazdálkodó egységként működik.
- 284/1991. számon vették nyilvántartásba a Miskolci Egyetem Bányamérnöki Kar kezdeményezésére A Jövő Évezred Bányamérnökeiért Alapítványt. Az Alapítvány 1998. december 1-jétől közhasznú szervezetként működik.

(dé)

EGYESÜLETI HÍREK

60 évvel ezelőtt alakult meg szakosztályunk elődje, a Dunántúli Olajvidéki Osztály

A bányászattal, kohászattal foglalkozó szakemberek körében már az Országos Erdészeti Egyesület megalakulásával (1866) követően felvetődött egy önálló országos tudományos, szakmai egyesület alapításának a gondolata. Az elképzelés 1892. június 27-én realizálódott, amikor is a Selmezbányai Akadémia új épületének felavatása alkalmából rendezett Bányászati és Kohászati Kongresszus idején megalakult az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (rövidített nevén OMBKE) Selmezbánya székhellyel. [Lényegében az 1887-ben Selmezbányán megalakult Bányászati és Kohászati Irodalom Pártoló Egyesület (a BKIPE) alakult át OMBKE-vé]. A magyar szénhidrogén-bányászatban az 1940-es évek utolsó felében megkezdett és sikeres feljutást elért nagy volumenű ipari tevékenység az „úttörő”, olajos szakemberek mellett kiválóan képzett műszaki értelmiségi (elsősorban bányászati) szakemberek és más szakmában tevékenykedők nagyarányú foglalkoztatását tette szükségessé. Mivel a dolgozók túlnyomó többsége a bányászat egyes ágazataiból verbuvá-

Bencze László
1957–1963

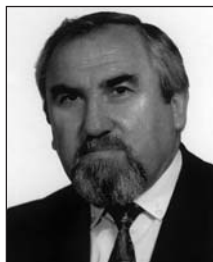
Dr. Szilas A. Pál
1969–1972

Hangyál János
1975–1994

Dr. Alliquander Ödön
1963–1969

Placskó József
1972–1975

Ósz Árpád
1994-től

Csath Béla–Dallos Ferencné

KÖSZÖNTÉS

Tisztelettel köszöntjük új aranyokleveles tagtársainkat:

Csath Béla
okl. bányamérnököt

Horváth Róbert
okl. bányamérnököt

Turkovich György
okl. bányakutató mérnököt.

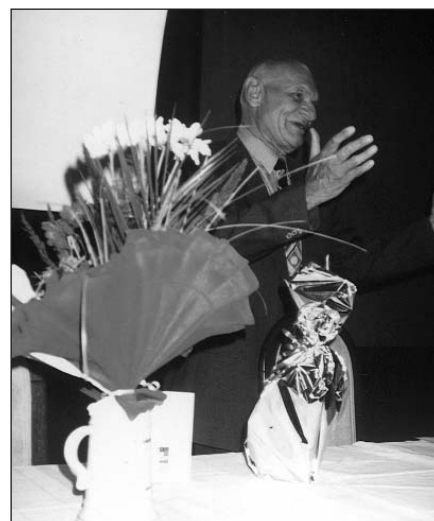
Kívánunk Nekik további eredményes munkát, mindehhez nyugodt életet, erőt, jó egészséget és Jó szerencsét!

(a szerkesztőség)

„Meghívó, azon jeles alkalomból, melynek keretében az Isteni Fényben Tündöklő Dicső Fíratársunk Buda Ernő, alias BOCS erőben, egészségben, teljes szellemi frissességben és alkotó erejének birtokában betöltött 80. születésnapjáról emlékeznek meg barátai, tisztelői” kezdetű invitálásra 2001. június 25-én gyűltek össze Nagykanizsán barátai, volt munkatársai, valamint az OMBKE Kőolaj-, földgáz- és vízbányászati szakosztályának és a szakosztály dunántúli helyi szervezetének vezetői, hogy 80. születésnapja alkalmából köszöntsek mindannyiunk Ernő bácsiját, **Buda Ernő** okleveles bányamérnököt.

Bár az olajosok népes családja ismeri munkásságát, távirati stílusban álljon itt a rövid életút:

1921. június 23-án született Brennbergbányán. A Soproni Állami Reáliskola és Lí-

Az ünnepelt

Ósz Árpád szakosztályelnök köszönti Buda Ernőt

A KFVSZ dunántúli helyi szervezetének vezetői, Jármái Gábor és dr. Meidl Antalné köszöntik az ünnepeltet

ceumban érettségizett, majd 1943-ban szerzett bányamérnöki oklevelet Sopronban, a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bányamérnöki Karán.

Fűrési gyakorlatot Inkén és Pusztaszentlászlón szerzett. 1945 és 1948 között a MAORT javainak őrzője Bajorországban, ahová a háború végén az eszközöket elszállították. 1948–1955 között mérnök Lovászi-ban, majd a nagylengyeli olajmező feltárásán és az Alföldön végzett kutatásokban vett részt.

Az 1956-os forradalom után koholt vádak alapján ipari szabotázs és hűtlenség vádjával statáriálisan halálra ítélték. Az ítéletet nem hajtották végre, életben maradt és 1958-ban szabadult.

Részt vett a magyar kiterőselhárítási mentőszervezet létrehozásában, és irányította a dunántúli mentőcsapatot. Részt vett a hazai kútelőjtési munkákon kívül – Algyő, Zsana, Hajdúszoboszló, Sávoly stb. – csehszlovák, bolgár és jugoszláv kútelőjtési munkákban. Ma e témakör szaktekintélye.

Tanszékvezetője volt a Gazdasági és Műszaki Akadémiának és meghívott előadója a Freibergi Bányászati Akadémiának.

Az OMBKE tiszteleti tagja, tulajdonosa a Köztársasági Érdemrend Középkeresztjének, az Eötvös Lőránd-díjnak, valamint a Nagykanizsa PRO URBE díjnak.

Egy régi mondás szerint: aki fiatal akar maradni, annak sokáig kell élnie. Akik ismerik alias Bocsot, igazolhatják a mondás valóság-tartalmát. Sokat élt, túlélt eseményeket, de megőrizte optimizmusát, nyitottságát, aktivitását, munkaszeretét. Nem hallottuk panaszkodni, többször ő volt, aki optimizmusával, munkabíráásával példát mutatott nekünk, fiatalabbaknak. Akkor, amikor a számítógép adta lehetőségek kihasználása a nála évtizedekkel fiatalabbaknak is esetenként megoldhatatlan feladatot jelent, ő szövegszerkesztőn írja fordításait, a különféle anyagokat, és e-mailen továbbítja a megrendelőnek – természetesen a kért formában.

A szakma művelői közül sokan, sokat és sokszor dolgoztak vele különböző feladatok megoldásában, kiterőselhárítási gyakorlatokon, éles helyzetekben vagy külföldiekkel folytatott tárgyalásokon. Tapasztalatai, szakmai és általános ismeretei lenyűgözőek. Sokszor tapasztaltuk meg tárgyi tudását, színes előadói stílusát, amikor a selmeczi Salamander ünnepségen, erdélyi vagy ausztriai kiránduláson előadást tartott a történelmi, a bányászati emlékekről.

Az olajosok nagy családjá nevében kívánunk az örökifjú Buda Ernő tagársunknak és barátunknak, kollégánknak boldog születésnapot, további jó erőt és egészséget, valamint bányászköszöntéssel

Jó szerencsét!

Jármái Gábor

(Ugyancsak Nagykanizsán, a Horvát-kert vendéglőben, köszöntötte **Buda Ernő** oklevelés bányamérnököt a MOL Bányász Szakszervezet nevében **Kudela József**, a szakszervezet elnöke. – **a szerkesztőség**)

KÖNYVISMERTETÉS

A zalai olajbányász sajtó történetéből

A zalai kőolajbányászat történeiről 1935–1940 és 1944–1946 között a **Zalai Hírlap**, 1940–1944 között a **Zalai Magyar Élet** című napilapokban jelentek meg híradások.

1947-től már saját újságokban tudósítottak az iparági eseményekről:

A föllelhető adatok szerint 1947. december 24-i dátummal jelent meg Nagykanizsán a **MAORT Ifjómunkás** üzemi lap (A4-es formátumban, kék színben, sokszorosított ki-titelben).

1947. június 2-án jelent meg az először 4, majd 6, később 8 oldalas **Maortos** címet viselő nyomtatott üzemi lap Nagykanizsán. A lapnak kiterjedt tudósítói hálózata volt az

egy-egy olajipari üzemekben. Megszűnésének okát nem ismerjük.

1949 márciusában jelent meg a **Maort Üzemi Híradó** című lap, de hamarosan megszűnt. Jogutódja vélhetően az Olajmunkás lap lett.

Az **Olajmunkás** c. újság első példánya 1949. december 19-én jelent meg, Nagykanizsán és Bázakerettyén szerkesztették, és a 7. szám után szűnt meg 1954-ben, takarékosági okokból.

Az Olajmunkás lap folytatásának tekinthető az 1955–1965 október között megjelent **Izzappuska** című lap. A Nagykanizsán 1955–1961 között sokszorosítva, majd 1961. október 31.–1965. október 31. között nyomdai úton előállított lap felelős kiadója a DKFÜ volt.

Lovászi-ban stenciles sokszorosítással adták ki az **Üzemi Híradót**, ennek 1957. július 16-tól csak néhány száma jelent meg.

A **Zalai Hírlap** egy újságoldal terjedelmű **mellékletének** 1957. június 13-ától ugyan-csak **Olajmunkás** volt a címe.

A Dunántúli Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat (a DKFV) üzemi lapja az **Olajbányász** 1964 szeptemberétől eleinte havonta, később rendszeresen jelent meg (felelős kiadója Tóth Ferenc, a DKFV igazgatója volt).

A kis méretű üzemi lapok helyébe lépett 1966. január 20-án a **Dunántúli Olajmunkás** c. lap (kiadó: a Zala megyei Lapkiadó Vállalat), a neve 1978. január 1-jétől **Olajmunkás** lett. Megjelent kéthetente.

Az **Olajmunkás** című üzemi lap 1991. december 31-ével megszűnt.

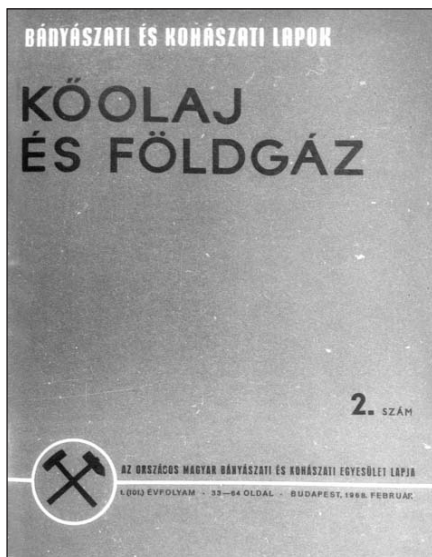
A BKL Kőolaj és Földgáz c. szaklap megjelenésének évfordulója

A kőolajbányászattal kapcsolatos hírek, a szakmai továbbképzést biztosító cikkek és előadások az OMBKE lapjában, a **Bányászati és Kohászati Lapokban** változó rendszerességgel jelentek meg.

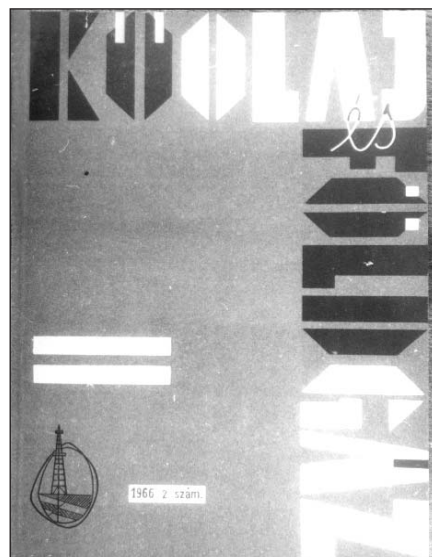
1951-ben a BKL helyett az önállósult Bányászati Lapok és Kohászati Lapok jelent meg. Ettől kezdve a kőolajbányászok (első-sorban az Olajbányászati Szakosztály tagjai) a **Bányászati Lapokban** publikálták cikkeiket és a szakmát vagy a szakosztály életét érintő közleményeiket.

A megnövekedett publikációs kedvnek köszönhetően szakmánk jeles művelői és képviselői egyre több közleményt nyújtottak be közlés céljából a BL-hoz, ezért a szakosztály vezetőségének javaslatára a **Bányászati Lapok**-ban külön **Kőolaj-rovatot** hoztak létre. Az 1956. június 1-jétől előbb 8, majd 20 oldal terjedelemben rendszeresen jelentkező rovatot **Binder Béla** szerkesztette.

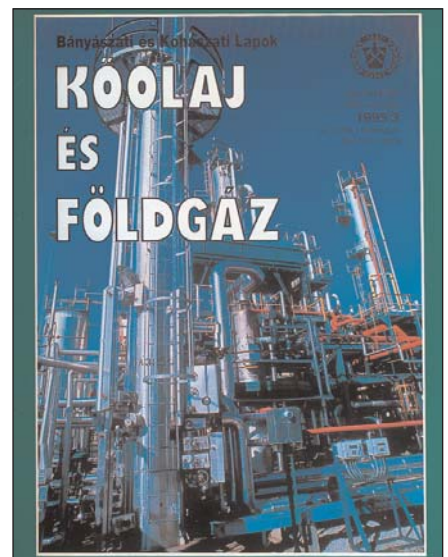
Tekintettel arra, hogy a „Kőolaj”-rovat egyre nagyobb helyet és publikációs lehetősé-

1. kép

2. kép

3. kép

Binder Béla

Munkácsi Zoltán

Kassai Lajos

Dr. Csaba József

Kassai Lajos

Dallos Ferencné

get igényelt, a szakosztály vezetősége többször javasolta, és az 1960. január 22-én tartott közgyűlésén, illetőleg azt követő ülésein pedig kifejezetten sürgette egy önálló szakmai lap indítását. Törekvésüket siker koronázta, és 1966. január 1-jétől megjelent lapunk előfutára, a BKL különnyomata, az önálló borítólappal rendelkező Kőolaj és Földgáz című kiadvány. A negyedévenként megjelenő füzet 60-72 között változó oldalterjedelmű volt. (A különnyomat formájában megjelenő füzet borítólapja az **1. képen** látható).

Az 1966 óta igen intenzíven szorgalmazott külön szakmai lap, a magyar szénhidrogéniparág teljes vertikumát felölölő önálló szakmai folyóirat a **BKL Kőolaj és Földgáz** 1968. január 1-jétől kezdődően jelent meg a szénhidrogénipar vezető szervezetei (az OKGT, majd a MOL Rt.) anyagi támogatásával. Az első szám az 1. (101.) évfolyamjelzést kapta, a folyóirat 2. számának borítólapja a **2. képen** látható). A mai formájú, díszesebb borítólap a 28. (128.) évfolyam (1995) 3. számán jelent meg először (**3. kép**).

Felelős szerkesztők:

Binder Béla, 1956–1977

Munkácsi Zoltán, 1977–1978

Kassai Lajos, 1978–1994. VIII. 30.

Dr. Csaba József, 1994. IX. 1.–1999. III. 1.

Kassai Lajos (mb.), 1999. III. 2.–1999. IX. 30.

Dallos Ferencné (mb.), 1999. X. 1.–1999. XI. 30.

Dallos Ferencné, 1999. XII. 1-jétől.

(**Csath Béla–Dallos Ferencné**)

Kiadvány a MOIM kiállításairól

A 2000. év utolsó napjaiban jelent meg a Magyar Olajipari Múzeumot bemutató Múzeumi Kalauz. A Múzeumi Közlemények sorozat 11. számaként kiadott 40 oldalas igényes kivitelű, magyar, angol és német nyelvű ismertető megjelenését a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatta. (Szerző, szerkesztő: **Szragli Lajos** szakmai lektor: **Tóth János**, fordította: **Szeles János**, a fotókat készítette: **Szép András**). A jól szerkesztett könyv nem csak a múzeumlátogatók számára szolgál hasznos segédletül, de annak elolvasása után az érdeklődő olvasó is teljes képet kap a múzeum tevékenységéről, állandó kiállításairól és gyűjteményeiről. Az olvasók érdeklődésének és látogatói kedvének felkeltése céljából részletesebben ismertetjük a kiadvány egyes fejezeteit:

A **Szénhidrogének, szénhidrogénipar Magyarországon** címet viselő bevezető rész a szénhidrogének keletkezéséről, előfordulásairól szól, röviden ismerteti a MOL Rt. 1991. évi megalakulásáig eltelt időszakban a kőolaj- és földgázbányászattal foglalkozó hazai iparági szervezetek tevékenységét.

A **Magyar Olajipari Múzeumról** fejezetben az 1969-ben alapított múzeum célkitűzéseiről, gyűjteményeinek gyarapodásáról és távlati terveiről olvashatunk.

A **múzeum gyűjteményei** fejezet ad áttekintést a

- műszaki emlékek gyűjteményéről (a gyűjtemény a századfordulótól napjainkig terjedően reprezentálja a szénhidrogénipar ágazataiban használt eszközöket és berendezéseket),

- ipar- és technikatörténeti dokumentumgyűjteményről (az archívumban található az iparág tevékenységével kapcsolatos dokumentumok, a szakma jeles képviselőinek, többek között **dr. Papp Károlynak**, **Böck Hugónak**, a **Vitális családnak**, **dr. Papp Simonnak**, **dr. Gyulay Zoltánnak** hagyatékai, személyes iratai),

- történeti gyűjteményről,
- fotó-, film- és videogyűjteményről,
- képző- és iparművészeti gyűjteményről,
- Zsigmondy Vilmos Gyűjteményről (a vízbányászat emlékeit, valamint a Zsigmondy dinasztia életével és tevékenységével kapcsolatos anyagokat tartalmazó gyűjtemény 1993-ban került a MOIM kezelésébe).

- könyvtárról és könyvgyűjteményről,
- adattárról,
- bélyeggyűjteményről (olajipari témájú bélyegek, képeslapok, levelek és egyéb parafileteliai ritkaságok gyűjteménye),
- ásvány- és kőzetgyűjteményről,
- a kőolaj- és földgázszállítás emlékeinek gyűjteményéről (az anyag jelentős része a MOL Rt. Vecsési Üzemében megnyitott „A kőolaj- és földgázszállítás műszaki emlékei” állandó kiállításon látható).

A **Szabadtéri kiállítás** fejezet térképével illusztrálva sorolja fel a 30 000 m² területű szabadtéri parkban látható rekvizitumokat (külön említésre méltó az olajipari szoborpark, valamint a 34 nagy méretű szénhidrogénipari eszköz és berendezés).

Állandó kiállítások rész az alábbi látványokat sorolja fel:

- Szabadtéri műszaki emlékek kiállítása (a szénhidrogén- és vízbányászat eszközeinek bemutatása)

- Olajipari szoborpark: A magyarországi szénhidrogénipar jelentős személyiségeinek emléket állító szoborparkban láthatók **Böck Hugó** geológus, **Hága László** vegyész-mérnök (Béres János alkotásai), **Varga József** vegyész-mérnök, **Papp Simon** geológus, **Bencze László** bányamérnök (Szabolcs Péter alkotásai), **Gyulay Zoltán** bányamérnök (Weeber Klára alkotása), **Kertai György** geológus, **Vajta László** vegyész-mérnök (Fischer György alkotásai) és **Alliander Ödön** bányamérnök (Desseffy H. Marietta alkotása) bronz mellszobrai.

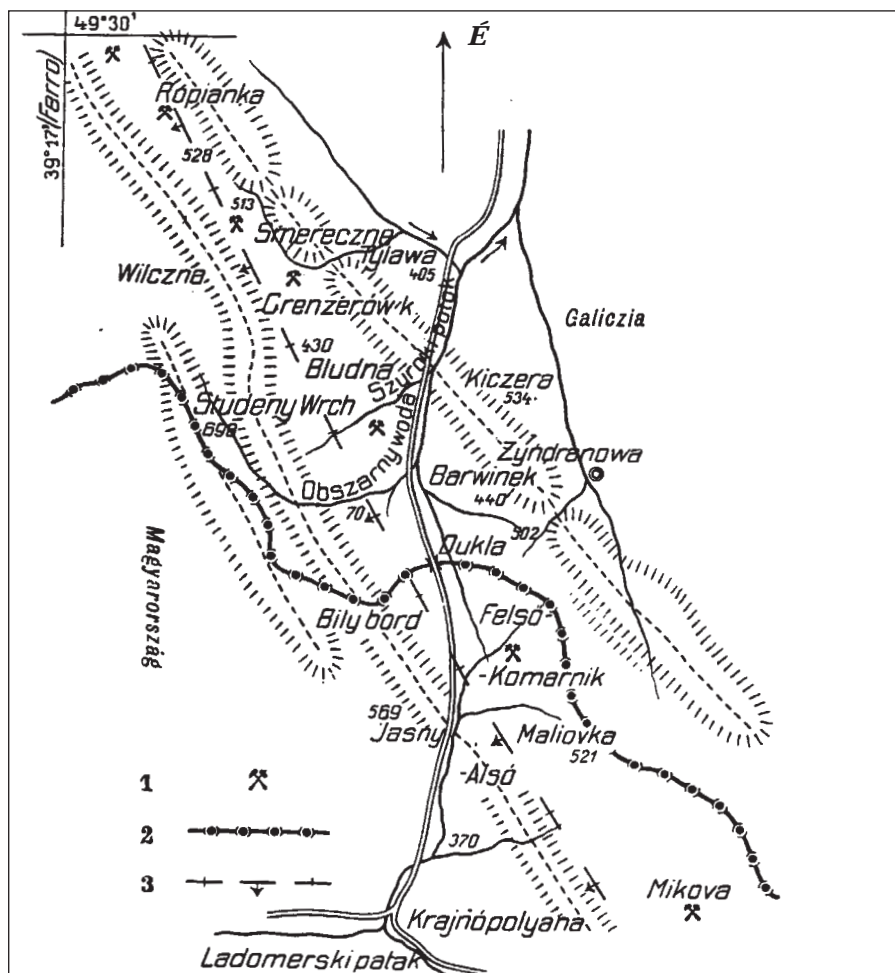
- Iparbemutató kiállítás

- Papp Simon emlékszoba

- „A szénhidrogének csővezetékén történő szállításának története, eszközei” kiállítás, mely a MOL Rt. Vecsési Üzemében tekinthető meg, előzetes bejelentkezést követően.

A Múzeumi Kalauz megvásárolható, vagy utánvételt megrendelhető a Magyar Olajipari Múzeumban (postacím: 8900 Zalaegerszeg, Wlassics Gyula u. 13. Tel.: 92/ 313- 632).

Ára: 350 Ft.

1. ábra. A ropiankai petróleumvonulat térképe. (Mérték 1:75 000).

1. Petróleumjövetelek, 2. az ország határa, 3. a ropiankai petróleumvonulat főcsapásiránya

(dé)

N. László Endre: Aranymosó cigányok a Kárpát-medencében

N. László Endre nyugalmazott tanár, író és néprajzkutató - a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a Magyarországi Nemzetiségi és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány és a NAP Alapítvány támogatásával - megjelent könyve egy több ezer éves múltra visszatekintő ősi mesterségnek és művelőinek állít emléket.

A könyv megrendelhető: Maczó János, 2330 Dunaharaszti, Klapka u. 20. címen. Ára: 525 Ft.

(Dr. Horn János recenziója alapján)

Fluidumbányászati irodalom (1906-1910)

• **Noth Gyula:** A Komarnik-Mikovai és Luhi petróleum-előfordulásról.

A cikk a Galiciából a Beszkideken át Magyarországon folytatódó hegyvonulatokban - Máramaros megyében (Körösmezőn), Ung megyében (Luhon) és Sáros-Zemplén megyében (Komarnik-Mikován)

- feltárt három petróleum-előfordulás ismertetésével kezdődik. Ezt követően azt taglalja a szerző, hogy vajon a Kárpátok déli peremén lévő Komarnik-Mikova és Luh területek tartalmaznak-e termelhető mennyiségű petróleumot. A szerző a továbbiakban annak a feltevésének helyességét támasztja alá, mely szerint a petróleumtároló rétegek változatlan csapással húzódnak Ropiankától a magyarországi Komarnik-Mikováig. Ezt a próbafúrások is igazolják (1. ábra). A barwineki petróleumlelőhely a magyar határtól alig 2 km-re fekszik, és nincs semmi nyomos ok annak feltelezésére, hogy a petróleumvonulat Magyarországon elveszítette bitumentartalmát. A ropiankai petróleumvonulatban elhelyezkedő Mikován egy 18 m mély aknából már sikerült néhány hordó petróleumot kinyerni. Noth szerint Felső-Magyarországon az Ung megyei Luh mellett helyesen kijelölt fúrási pontok valószínűleg termelhető mennyiségű petróleumot eredményeznének. A következőkben a területen végzett kutatófúrásokat értelmezte, majd a kutatási eredményeket összegző rétegszelvényt állított össze.

(Földtani Közlöny, 1907. 37. k. 25-29. p.)

• -v-: **Petróleum és aszfalt Magyarországon**

(A -v-jegyen **Vadász Elemér** értendő, aki dr. Posewitz Tivadarnak a Földtani Intézet Évkönyve XV. köteté 4. Füzetében, 1906-ban, a fenti címmel megjelent könyvét ismerteteti.)

„Hangyaszorgalommal összegyűjtött adathalmaz alapján készült becses munka...tudományos és gyakorlati szempontból tárgyalja mindazt, amit a magyarországi petróleumelőfordulásokról a mai napig tudunk, és ami ezen a téren ez ideig történt... a fő hangsúlyt a gyakorlati dolgokra helyezve.” írja méltatásában az ismertető. A szóban forgó munka legnagyobb részét hét legnagyobb hazai petróleumelőfordulás (a Kárpátok belső flysh zónájába eső ÉNy-DK-i párhuzamos vonulatokban lévő Sáros, Zemplén, Ung és Máramaros megyékben, valamint az ország DNy-i részén lévő Muraköz-Dráva és a Száva vonulatban található előfordulások) bemutatása és az ezeken végzett fúrások leírása teszi érdekessé. Az elsősorban gyakorlati szempontokkal foglalkozó szakemberek számára nélkülözhetetlen és hasznos könyvben történelmi adatok, földtani leírások és a

petróleumrétegek fellépési körülményeinek leírása is megtalálható.

(Földtani Közlöny, 37. évf. 1907. 257–258. p.)

• A **dr. Posewitz Tivadar** könyvéről **Horváth Emil** által készített ismertetés a BKL. XL. évfolyam kötetében található (1907. I. k. 695–698. p.)

„Petróleum források Körösmezőn,” címmel megjelent hír arról értesít, hogy egy budapesti cég Körösmezőn kb. 700 m. hold területen elhelyezkedő 120 zárt kutatmányra szerzett jogot. A kormány a vállalatnak 10 évi adómentességet, szállítási díjkedvezményeket, valamint minden 800 m mély kút után 72 000 korona támogatást engedélyezett.

(A „Közgazdaság” 1907. 6. számában megjelent cikk a BKL 1907. II. k. 242. oldalán található.)

• **Schick L. W.:** A petróleum bányászat, tekintettel honi viszonyainkra

A szerző tanulmányának első fejezetében Magyarország petróleumbányászatának lehetőségeit tárgyalja, megemlítve, hogy az eredményes kutatásra fordított költség nem kidobott pénz, hanem tőkét jelent. A második fejezet a petróleum bányászatának a lakosságra gyakorolt üdvös hatását ecseteli, példaként említve meg hogy Románia és Galícia olajtermelő területei idővel valóságos gyárvidékké, ipari központokká váltak, ahol a lakosság rendezett jólétben élt. A további három fejezetben **Schick** a petróleum eredetéről és geológiájáról ír, összegezi az eddig már megjelent külföldi irodalmat, ismerteti a magyarországi és az európai petróleum-lelőhelyeket. Külön fejezetben szól a romániai és a galíciai lelőhelyekről és az olajtermelési eljárásokról. A petróleumbányászatnál alkalmazott különféle fúrású rendszerekről és azok célszerű alkalmazásáról szólva a szerző megállapítja, „...hogy nem minden fúróberendezés válhatik be minden területen...”. Ebben a fejezetben a szerző összefoglalja a mélyfúrású rendszereket, ír a kanadai fúrású eljárásról, a rudazattal és kötéllel végzett ütőfúrásról (ütve működő fúrású módokról), a vízzel való (azaz öblítéses) fúrásról, „...ahol nem szükséges a fúrást megszakítani...” a lyukkiképzés folyamatáról (bélcsővezés, rétegtiszta stb.), és közli a **Faudt** szabadalmaztatta „express fúródaru,” leírását. Igen érdekes a fejezet azon része, mely a „mélyfúró rendszer ősapjának,” nevezett kötéllel való fúrású módról szól. (Ezt a kínaiak által – sós víz és a földi szurok kinyerésére – használt fúrású eljárást először **Joward** 1670-ben Amszterdamban megjelent írása ismertette. Az általa leírtakat később **Imbert abbé** 1827-ben megerősítette. A kínai fúrású rendszerből fejlesztették ki a pennsylvániai rendszerű fúróberendezést).

(BKL XL. évfolyam, 1907. II. k. 348–361. p.)

• **Lts (Litschauer Lajos): Új petróleum gyártelep Magyarországon**

A cikk arról számol be, hogy Szegeden

tőkepénzesek új petróleumfinomító teleplétesítését tervezik. Az alapítók állítólag 600 000 korona lesz.

(BKL XL. évfolyam, 1907. I. k. 382. p.)

• **Réz Géza: Adatok a Magyarországon eddig végzett petróleumkutatások eredményeiről**

A petróleumbányászat megalapításának országos érdekét felmérve, **dr. Wekerle Sándor** pénzügyminiszter 1893-tól az éves költségvetésben 50 000 Ft (10 000 K) összeget biztosított a nyers kőolaj-előfordulások kutatására. **Böckh János**, a Földtani Intézet igazgatójának az előterjesztése alapján 14 éven át megszakítás nélkül folyó kutatások:

– **Iza völgye- Szacsal terület:** E két területen a **Diener** és **Szarvas** cég 1883–1889 között folytatott kutatása során kőolajat nyert. **Böckh János** javaslatára **Deutsch** által végzett kutatás során, majd a Böckh János irányításával számos helyen lemélyített fúrásokból változó sikerrel nyertek kisebb-nagyobb mennyiségű kőolajat.

– **Zsibó:** A területen **T. Roth Lajos** által kijelölt három fúrás eredménytelen lett.

– **Zemplén-Radvány:** 1897-ben **Adda Kálmán** végzett vizsgálatokat Kriva-Olyka, Radvány és Mikova környékén. Az első két fúrás erős gázkitörést, a második kevés nyers kőolajat eredményezett. Két másik fúrás egyike sikertelen lett, a másik pedig elszerűsített.

– **Felső-Komarnik: Adda Kálmán** véleménye alapján a „Részvénytársaság Kőolaj Kutatásra” budapesti cég által 1898-ban végzett kutatás során 650 m mélységben több helyen találtak olaj- és gáznyomokat, de a folyamatosan csökkenő mennyiség miatt 1901-ben beszüntették a további munkálatokat.

– **Lub:** A már ismert területen **Gesell** által kitzűzött három fúrás nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, ezért a kutatás folytatását beszüntették.

– **Turzófalu (Trencsén megye):** A területen megfigyelhető nyersolaj-kibúvások alapján **Cseh Lajos** bányatanácsos által kitzűzött három, egyenként 300 m mély fúrás helyett lemélyített 20 kisebb mélységű kutatóaknából és egy 700 m-es fúrásból kevés olajat és gázt nyertek.

– **Szuhó:** A **Telegdi Roth** által kijelölt és 1000 méterig lemélyített fúrás eredménytelen lett.

– **Muraszerdahely:** A Zala megyei Muraszerdahely mellett **Singer Vilmos** vállalkozó által lemélyített 200–800 méter mély 20 fúrásból több mint öt évig állandóan termeltek petróleumot. A reményteljes eredményekben bízva a kutatást nagyobb mélységben folytatták.

A petróleumkutatásokkal elért eredmények összegezéséeként **Réz Géza** megállapítja, hogy csupán Zsibó területén nem sikerült eredményt elérni, a többi területen elért eredmények viszont nemcsak hogy biztatóak, hanem a legnagyobb mértékben

indokolták a továbbkutatást. A pénzügyi támogatással kapcsolatos véleménye az, hogy idegen befolyástól mentesen csak olyan módon lehetséges a további kutatás, ha azt az állam maga, saját kezelésében végzi, megbízható embereivel.

(BKL XLI. évf. 1908. I. k. 145–150. p.)

• **Böckh János: A petróleumra való kutatások állása a Magyar Szent Korona országaiban**

Böckh János – **dr. Darányi Ignác** m. kir. földművelésügyi miniszter megbízására – a hazai petróleumra való kutatásokat az alábbi fejezetekben foglalja össze:

– I. A kutatások állapota 1893-ig

A szerző megállapítja, hogy hazánk területén a bitumenek felkutatására sem az egyéni, sem a társulati már régebben végrehajtott kísérletek nem jártak kielégítő eredménnyel. A sikertelenség pénz- és szakértelem hiányával, valamint a mélyebb fúrások során bekövetkezett sok szerencsétlenséggel magyarázható.

– II. A kutatások második szakasza 1893–1906 között

Böckh János ebben a fejezetben a hazai petróleumkutatások eseményeit évenkénti bontásban, területenként tárgyalja, felsorolja az elért fúrású mélységeket, a kivitelezőket, a miniszteri engedélyeket, a Földtani Intézet geológusainak kutatásait, jelentéseit és javaslatait, azok irodalmi hivatkozásaival együtt. A fejezet végén közölt táblázat Galícia és Románia 1862–1904 közötti petróleumtermelését közli. (Forrása: All. Österr. Chemiker und Techniker Ztg.)

– III. Végkövetkeztetések és javaslatok

A szerző javasolja „a Földtani Intézetben alakuljon külön osztály, mely a petróleumkutatás kérdését céltudatos, egyöntetű irányba szakszerűen továbbfejleszteni, és a kutatásokat nemcsak irányítaná, de az összpontosított működés mellett a cél elérésére a legjobb biztosítókat is nyújtana.” (MÁFI Évkönyv, 1907–1908. k. 371–479. p.)

• **(Sz.)** (A szerző teljes nevét nem ismerjük): **Fúrások Zborón**

Áldor Szigfrid sikertelen zborói próbafúrása után **Brügger Ottó** berlingeni (svájci) lakos fúrat tovább Zborón petróleum után – vállalkozásába többszáz ezer koronát fektetve –, és már a második fúrásnál mintegy 550 m mélységben erős petróleumnyomok és gázeltörések mutatkoztak. 1908. január elsejével az állam beszüntette a petróleumfúrások obligátus szubvencionálását (kötelező állami támogatását) és elhatározta, hogy érdemes esetekben maga fúrat. Ekkor **Brügger Ottó** felajánlotta az államnak, hogy átveszi a zborói fúrású, de ajánlatát visszavetették. Az Erdélyből kapott hírek szerint viszont a kormány egy **Diamant** nevű kereskedő kérése és a megyei főispán ajánlása alapján Tövis környékén akart petróleumot kutatni, ahol egy malomárok-

ban 20 m mély aknát létesítettek az előzetes vizsgálatok megejtése céljára. (A zborói vállalkozót külföldi arisztokraták (*Claring-Altringen és Henkel-Donnersmark* grófok) kívánják támogatni további kutatásai során.

(BKL 1909. XLII. évf. I. k. 382. p.)

• (Sz.): *Hírek a Lapp Henrik Magyar Mélyfúró, Bánya- és Mélyépítő Rt. -ről.*

– „AG. für Tiefbohrungen” cím alatt **Henrik Lapp** 5 000 000 korona alaptőkével új részvénytársaságot alapított Budapesten és átvette az Áldor és Tsa. féle fűrészi vállalatot. Az Ascherslebenben székelő vállalat által alapított magyar társaság részvénytőkéjének csak 30%-a van befizetve, mert a részvényesek nem igen bíznak a vállalat perspektívájában. A Lapp-társaság a magyar vállalatot – a műhelyirodákkal együtt – magyar részvényesek bevonása által önállóítani szándékozik, mely esetben a vételári veszteségek nem menekülnek az anyavállalatra, mint az a galíciai vállalkozás veszteségei tekintetében történt.”

(BKL 1908. XLI. évf. I. k. 805. p.)

– A társaság 1909 januárjában üzembe helyezett – a Kőbányai úton épült – gépgyára, Magyarország egyik legtekintélyesebb és legmunkaképesebb mélyfűrészi vállalata a mély- és kőfúrásokhoz szükséges gépeket, alkatrészeket és szerszámokat fog készíteni.

(BKL 1909. XLII. évf. I. k. 774. p.)

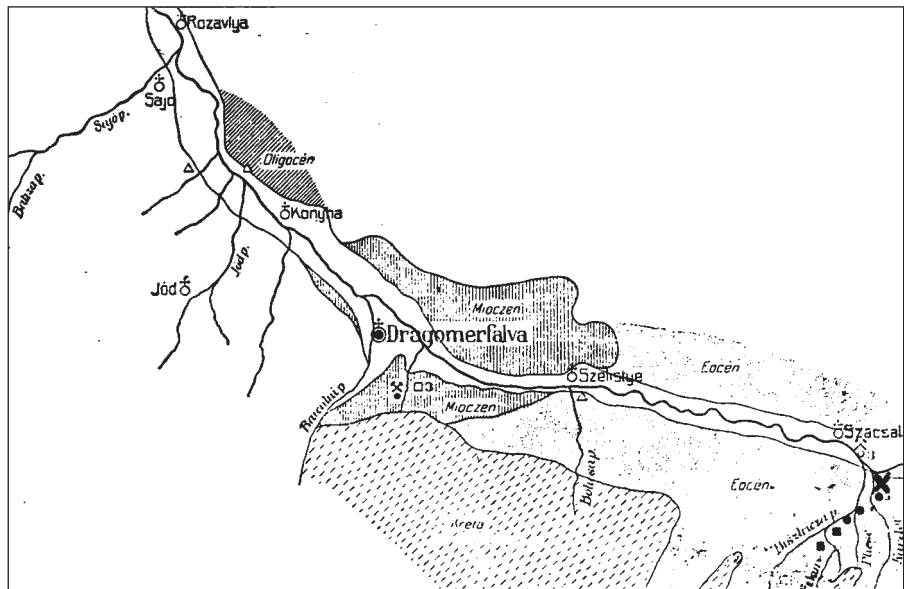
• (ad) (A szerző teljes nevét nem ismerjük): *Petróleumkutatás Máramaros megyében*

1910. július hó 20-án angol tőkepénzekből álló társaság tartozkodott hazánkban. Az angolok az Izsaszacsal község melletti petróleumforrásokot vizsgálták. A kielégítő és megnyugtató eredményű vizsgálat alapján elhatározták a petróleumforrásokra vonatkozó zárt kutatómunkák megvételét. E célból angol-magyar részvénytársaságot szándékoznak alakítani. Izsaszacsalon már 1881-től kezdve több-kevesebb sikerrel folytak kutatási munkálatok.

(BKL 1910. XLIII. évf. II. k. 244. p.)

• *Halaváts Gyula: Neogén korú üledékek Budapest környékén.*

A szerző bevezetőjében a Budapest és környéke földtani felépítését vizsgáló elődök: **F. S. Beudant** (1818, 1822), **Barra István** (1839), **dr. Szabó József** (1853, 1856, 1858, 1879), **dr. Peters Károly** (1859–57), a MÁFI önálló osztálya (1868), **Zsigmondy Vilmos** (1878) munkáiról ír. „*A neogén korú üledékek a felszínen*” c. **I. fejezetben** a Budapest környéki neogén üledékekben fellelhető földtani emeleteket tárgyalja a szerző. „*A neogén korú üledékek az altalajban. (A fúrólyukak szelvényei)*” c. **II. fejezetben** a dunabalszéli mélyebb részek képződményeiről kaptunk tájékoztatást. (A kutatófúrásokat Zsigmondy Béla mélyítette). A székesfőváros dunabalszéli részének periferiájában víznyerés céljára készített 22 fűrés

2. ábra. Az Iza völgye és Roavlya közti részének átnézeti térképe

technikai, geológiai történetének ismeretetését a Cinkota határában lévő Mátyásföld nyaralótelep (épült 1902 tavaszán) fűrésztűrésének ismertetésével fejezi be a szerző. **Halaváts Gyula** megállapítja, hogy a felszín természetes és mesterséges feltárásaiban tett tapasztalatokat összehasonlítva az artézi kutak földtani szelvényadataival, meg lehetett rajzolni a Budapest-környéki neogén korú üledékek arculatát. A tanulmány végén irodalmi összeállítás, a terület térképe és számos fűrésztűrés földtani szelvénye található.

(MÁFI Évkönyv, XVII. k. 1909–1910. 2. füzet 257–358. p.)

• **D.I.** (A szerző teljes nevét nem ismerjük): *Petróleumkutatás az Iza völgyében*

A cikk az Iza-völgyi kutatásoknak 10 éves szünet utáni folytatásáról számol be, amikor egy magyar szindikátus **J. Arthur Weis** vezetésével ismét elkezdte a kutatásokat. A fűrészt a Galíciában megismert köteles ütőfűrésssel (ütve működő fűrészi módszerrel) tervezték mélyíteni, de felkértek arra is, hogy szükség esetén a köteleket rudazattal cserélhessék fel. A berendezést a **Deutsch József** által elkezdett II. sz. fűrésztűrés próbálták ki, az 596–700 m közötti szakasz fűrésztűrésénél. A munkák továbbvitelét **Deutsch** halála megakadályozta. 1909 decemberében új fűrésztűrés kezdtek el mélyíteni a Karelór és az Iza folyók összefolyásánál. A fűrésztűrés helyét a **2. ábrán** X jelöli. A cikk a fűrésztűrés leírását és a fűrésztűrés mélyítésének folyamatát ismerteti, kitérve a gázkiterítésére is. A munkálatok vezetésében az említett **J. A. Weisen** kívül **George B. Dilleg** is részt vett. A fűrésztűrés két műszakban végezték, 2 fűrésztűrés, 2 segéd, 1 kovács, 1 gépész és 3–4 napszakos közreműködésével.

(BKL 1910. XLIII. évf. 169–177. p.)

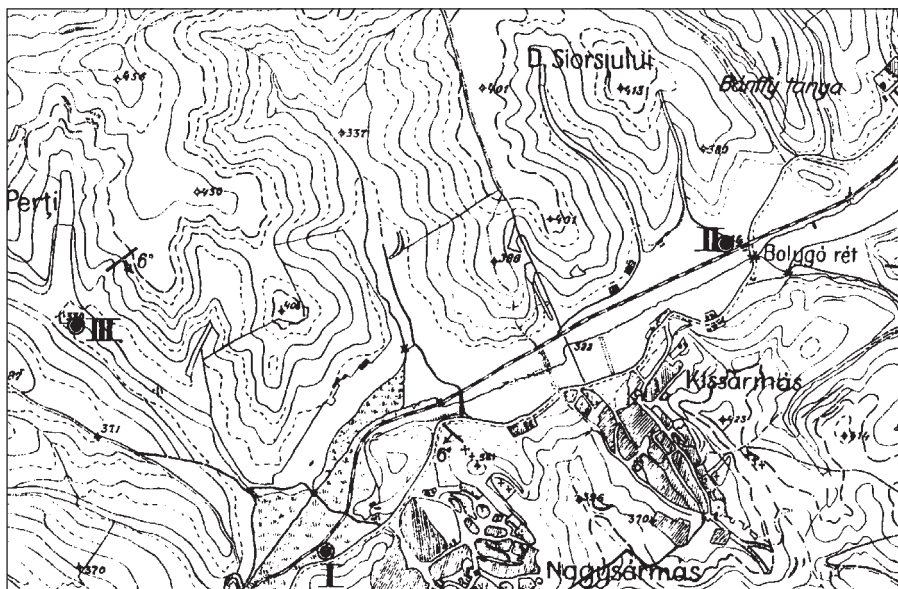
• **A kissármási gőzforrás**

A legújabb mérések alapján a 290 m mély fűrésztűrés 24 óránként kb. 900 000 m³ kitűnő minőségű gázt szolgáltat (a gáz metántartalma: 99,25%, a hőtartalma m³-enként: 8500–8600 kalória). A gázok értékesítése érdekében megtették a szükséges intézkedéseket. A gőzforrás megnyitása új korszakot jelent Erdély gazdasági életében. A felhasználás feltételének tanulmányozása céljából bizottság utazott Észak-Amerikába, melynek tagjai: **Hermann Miklós** selmecbányai főiskolai tanár, **Vnutsko Ferenc** bányatanácsos, **Böhm Ferenc** bányamérnök és **Katona Lajos** kohómérnök voltak.

(BKL 1910. XLIII. évf. I. k. 178–179. p.)

• **Papp Károly: A kissármási gázkút Kolozs megyében**

A szerző bevezetőjében így írt: „A bányászkodás történetében gyakori eset, hogy a kutatások közben egész másra bukkannak, mint amit keresnek. Ez történt a Mezőség szívében, Kissármáson is. Itt ugyanis a magyar kincstár kálisóra kutatott, s e helyett a fűrésztűrésre bukkant.” Ezt követően a Mezőségi mélyfűrésztűrés előkutatásáról, Sármás vidékének „arculatáról”, a Nagysármás I. sz. és a Nagysármás III. sz. és a Kissármás II. sz. fűrésztűrés eredményeiről ír Papp Károly. (A fűrésztűrés helyszínrajza a **3. ábrán** látható.) A gázt adó Kissármás II. sz. fűrésztűrés **Thumann Henrik** hallei mélyfűrésztűrés vállalkozó mélyítette, szabadeséses fűrésztűrés eljárással, **Neumayer János** gépészmérnök vezetésével, a kincstári ellenőr **Böhm Ferenc** bányamérnök volt. **Papp Károly** összefoglalójában értékeli a három fűrésztűrés eredményét, majd közli: „a Mezőségben aligha van remény petróleumra abból az okból következtetve, hogy Kissármáson kőolaj

3. ábra. A sármási fúrások helyszínrajza. Mértéke: 1:40 000.

Magyarázat: I. Első számú fúrás a nagysármási vasúti állomás mellett, mélysége 627 méter; II. Második számú fúrás Kíssármás határában, Veszprémy Antal birtokán, a gázt adó kút mélysége 302 m.; III. Harmadik számú fúrás Nagysármás határában, mélysége: 490 méter.

vagy kátrány nyomokat sem a gázban sem a fúrólukból kikerült mintákon nem sikerült találni.”

(Földtani Kutatás, 1910. XL. k. 5–6. füzet, 305–336. p.)

• (ad) (a szerző teljes nevét nem ismerjük): **Földgáz Orosháza**

Egy orosházi malomtulajdonos artézi kutat fúratott malmának vízzel való ellátása céljából. A 330 m mélységben feltárt víz elsősorban nagy hőmérséklete (40 °C), másodsorban vas- és kéntartalma miatt nem felelt meg a várakozásnak, ezért a tulajdonos fúrdót akart építeni a víz felhasználására. A víz mellett kiáramló meglehetősen nagy mennyiségű földgázt pedig a malomgépek hajtására akarta használni. Ez az eset is indokolja és sürgeti az Alföld mélységének alaposabb tanulmányozását.

(BKL 1910. XLIII. évf. II. k. 176. p. Az „Est”-ben megjelent értesítés alapján.)

• (av) (a szerző teljes neve ismeretlen): **Földgáz artézi kutakból**

„Csánki Bálint vásárhelyi kútfúrómester Tótkomlóson a községnek egy 315 m mélységű artézi kutat fúrt, melyből a vízzel együtt gyülekező gázok is ömlenek ki, mégpedig oly nagy mennyiségben, hogy a meggyújtott gáz állandóan ég. A különös kútnak a csodájára járnak a községbeli lakosok. A község a földgázt az építendő gőzmalomnál fogja hajtóerőül fölhasználni.”

(BKL 1910. XLIII. évf. 387. p. Az „Est”-ben megjelent értesítés alapján.)

• (Sz.) **Petróleumkutatás Kováson**

Nagybánya vidékén, a Kárpátok és a Láposi hegység által határolt medencében, Kováson egy dési előkelőségekből álló társulat kézi erővel működtetett mélyfúrással

eddig 22 m mélységet ért el homokkő, pala- és agyagos márga rétegek változatain át. Mivel a homokkő palák olajtartalmúak, a tulajdonosok a mélyfúrást modernebb berendezéssel kívánják folytatni.

(BKL 1910. XLIII. évf. II. k. 930. p. A „Jó szerencsét!”-ben megjelent tájékoztatás alapján)

(Csath Béla)

KÜLFÖLDI HÍREK

Irán kiterjeszti közép-keleti befolyását

Irán továbbra is kulcsszerepet játszik Kazahsztán és Türkmenisztán olaj- és földgáz-exportjában.

A tervezett „olaj-csere” (oil swap) vezetékrendszer megépítése lehetővé teszi Irán számára, hogy a kaszpi nyersolajat közvetlenül juttassa el a déli kikötőkbe vagy feldolgozás céljából saját finomítóiba, ugyanakkor a keletkezett termékek belföldi vagy külső piacra történő szállítása is megoldódjon. 2001 januárjában megépült a rendszer első szakasza, a kaszpi-tengeri Neka kikötő és a Teherántól délre eső Ray finomító közötti távvezeték-leágazás. Az Iránon keresztül történő olajszállítás kisebb költségigényű, mint a Fekete- vagy a Földközi-tengeren keresztüli transzport. Egy 350 000 b/d szállítási kapacitás biztosításához szükséges infrastruktúra-fejlesztés 360 MUSD költségéből 240 MUSD-t irányoztak elő vezeték- és szivattyúállomások építésére, 120 MUSD-t pedig a finomítók kapacitás módosítására és a tároló-keverő üzemek bővítésére.

sére. Irán tovább kívánja növelni az „olaj-csere” vezeték-hálózatát a Kaszpi-tenger térségében 700 000 b/d kapacitáig. Az ezekre vonatkozó koncepciók és tervek elkészültek. A Türkmenisztánból 1998-ban megindított olajszállítást a Burun mezőből Nekaba 2005-ig 70 000 b/d-re, a Cheleken mezőből már 2001-ben 85 000 b/d nagyságúra kívánják növelni. Kazahsztánból 1996-ban kezdték meg az első csereszállításokat Iránba, de a nagy kén- és sótartalom miatt csak korlátozott mennyiségeket tudtak a tabrizi és a Ray-ben levő iráni finomítók fogadni. A finomítók a tervezett korszerűsítések után 337 000 b/d kazah nyersolaj fogadására lesznek képesek. Ugyanakkor korszerűsítik az Isfahanban és Arakban levő finomítókat is. A két ország megállapodása szerint a szállított mennyiséget 2006-ig folyamatosan 120 000 b/d-re növelik. Ehhez Kazahsztán-nak valószínűleg távvezetékkel kell építenie. A feldolgozott kazah kőolaj egy része saját fogyasztásra kerül, a többit a Perzsa-öbölön keresztül értékesítik. Irán két új kikötőt is épít a Kaszpi-tengeren.

A cserekoncepció nemcsak az olajra vonatkozik. Tárgyalások folynak arról, hogy Türkmenisztán 2003-ban 5 Mrd m³/év földgázt fog szállítani Iránnak. Irán az összes türkmén gázt belföldi fogyasztásra használja fel, és a földgázért részben olajjal fizet.

Oil and Gas Journal

Relatív permeabilitás becslésére szolgáló új egyenletek

M. Khairy (Szaúd Arábia) a víz-olaj és a gáz-olaj rendszerek relatív permeabilitási görbéinek számítására általa kidolgozott új egyenleteket ismerteti. Az egyiptomi homokkőrendszerekhez kifejlesztett egyenletek jó egyezőséget mutattak a laboratóriumi adatokkal, és a szerző szerint jól alkalmazhatók a világ más régióiban is.

Oil and Gas Journal

Új eljárás a nehézolaj-termelés gazdaságosságának növelésére

Petro Pereira és társai tanulmányukban a venezuelai nehézolajok kezelésére kidolgozott ún. „aqua-konverziós” eljárást ismertetik, mely lényegében termikus katalitikus krakkoláson alapuló technológia. A technológiai folyamat közlésén túlmenően más, eddig alkalmazott lehetséges eljárásokkal (pl. viszkozitástöréssel, koksizálással) való összehasonlításokat, kihozatali arányokat (benzin, középdesztillátum, vákuum-gázolaj, maradék), valamint gazdasági számításokat is közölnek. 290 MUSD beruházási költségigényű, 4 kezelő üzem létesítésével Venezuela nehézolaj-termelése 2009-re a jelenlegi termelés mintegy négyszeresére, 500 000 b/d fölé növelhető. Ezáltal a venezuelai

nemzeti olajtársaság (PDVSA) a teljes olajtermelését 2009-re 5,2 Mb/d-re növelheti. Az értékelésből kitűnik, hogy az első „aqua-konverziós” üzem – összehasonlítva a könnyű olajjal való hígítási módszerrel – 10%-kal gazdaságosabb.

Oil and Gas Journal

Új szigetelő, burkoló rendszer tartályokhoz

Az acélfalú és betonaljzatú tartályok számára az USA-ban kifejlesztett VA 9300 jelű vinil-észter bázisú, üvegpehely rendszer és az Iraseal 200 jelű polikarbamid spray kémiai és mechanikai védelmet, valamint flexibilis illesztést biztosít a betonaljzatú tartályok számára. Mindkét rendszer alkalmazható külön és kombinálva is.

Az új típusú VE 9300 vinil-észter ellenálló a savakkal, oldószerekkel, valamint a vegyioldatokkal szemben, a bevonatban levő nagy átmérőjű üvegpehelyek a vízállóságot biztosítják.

Oil and Gas Journal

A MOL munkacsoportjának a jemeni olajkutatással kapcsolatos vizsgálata

Dr. **Csató Kálmán** és szerzőtársai egy 7 oldal terjedelmű cikkben ismertetik az 1996–2000 között, szeizmikus és geokémiai felmérések alapján készített modellvizsgálatok eredményeit. A vizsgálatok két nagyobb medencében két jelentős szénhidrogén-tárolót mutattak ki. A cikk a részletes elemzés után összefoglalójában javaslatokat ad a jövőben végzendő kutatásokra, a lehetséges

Prognózisok a világ olajszükségletére, ill. -ellátására vonatkozóan

	Olajszükséglet, Mb/d			
	2010-ben		2020-ban	
	WEO*	OWEM**	WEO*	OWEM**
OECD***	15,7	20,2	13,1	16,9
Észak-Amerika	9,9	13,9	9,0	13,2
Nyugat-Európa	5,2	5,7	3,5	3,3
OECD Csendes-óceán térsége	0,6	0,6	0,5	0,4
Egykori Szovjetunió	10,3	9,8	12,3	10,5
Kína	3,0	3,5	2,6	3,6
Egyéb (nem OPEC)	17,9	12,9	18,1	14,7
Összes nem OPEC:	46,9	46,4	46,1	45,7
OPEC	44,1	39,6	61,8	51,2
Feldolgozási növekmény	2,2	1,9	2,6	2,1
Nemkonvencionális olaj	2,7	–	4,2	–
Mindösszesen:	95,9	87,9	114,7	99,0

*Az IEA „World Energy Outlook” című becslése szerint

** Az OPEC „World Energy Model” című becslése szerint

*** Az OWEM becslése szerint Mexikót is beleértve, a WEO szerint pedig nem.

Látható, hogy ezek az előrejelzések elég optimisták, és hogy az OWEM a későbbi időszak megítélésében sokkal óvatosabb.

Oil and Gas Journal

kutatási területekre, ill. a reményteljes mélybeli szerkezetekre vonatkozóan is.

Oil and Gas Journal

Csökken a kőolajtermékek forgalma Ausztriában

Ausztriában 2000-ben 5%-kal csökkent a kőolajtermékek forgalma. A kőolajtermékek fogyasztása 10,2 Mt/év szintre esett vissza. A fogyasztás terén igen eltérő volt a kép: a dízel- és a repülőgép-hajtóanyagok esetében 7-9%-os növekedés, az Ottomotorok hajtóanyagainál 4%-os csökkenés, a fűtőolaj esetében 19%-os csökkenés volt tapasztalható. Az osztrák hivatalos közlemények szerint Ausztria primerenergia-fogyasztása 1-2%-kal csökkent. Átmenetileg mérséklődött a kőolajtermékek és a földgáz fogyasztása is. (A földgázfogyasztás 2000-ben mintegy 5%-kal csökkent, és 7,3 Mrd m³ szintet ért el.) A kalorikus erőművekkel szembeni igény 13%-kal csökkent.

Erdöl, Erdgas, Kohle

Sikeres nitrogénbesajtolás Mexikóban

A Pemex társaság a mexikói Cantarell mezőben 34 Mm³/d kapacitású nitrogénbesajtoló üzem épített az olajtermelés növelése érdekében. Ez egyben a világ legnagyobb nitrogén-előállító üzeme is, mellyel 6 éven belül 1 Mb/d-ről 1,8 Mb/d-re kívánják növelni az olajtermelést. A 2000. május 19-én megkezdett nitrogénbesajtolást követő hat hónap elteltével pozitív eredmények mutatkoztak, emelkedni kezdett az olajtermelő kutatás- és kútféjnyomása. 2000. december

11-e után már elérték a teljes tervezett besajtolási kapacitást. A projekt célja, hogy a ténylegesen kitermelhető készleteket mintegy 2,5 Mrd barrel olajegyenértékkel növelje. Az eddigi kedvező tapasztalatok alapján e célkitűzés várhatóan teljesül.

Oil and Gas Journal

Bitumen és nehézolaj kinyerési hatásfokának növelése gőzzel

A kanadai Athabasca tartományban négy, a gőzzel segített gravitációs lecsapolási (Steam assisted gravity drainage = SAGD) rendszer kialakítását kezdték meg, és további kettő tervezése folyik. A projekt a bitumen kitermelésénél 50%-nál nagyobb kizozattal biztosít, kútpáronként csaknem 1000 b/d kizozattal. Kisebb projektek megvalósítását tervezik Cold Lake, és Lloydminster térségében is. A leművelési eljárás költségeinek mérséklése érdekében a gőzmennyiség egy részének más energiaforrással való helyettesítésével is foglalkoznak. Például a gőz és áram együttes (kogenerációs) alkalmazásával, a gőz és gáz kombinált alkalmazásával (Steam and gas push = SAGP), vagy a gőz-ill. pára kivonás (Vapor extraction = VAPEX) módszerével. Tervezik a hővisszanyerés korszerűsítését is. Ezeknek az eljárásoknak az alkalmazásával csökken az olaj viszkozitása, és az olaj a tároló alján telepített vízszintes fúrásokon át gravitációs lecsapolással kitermelhető. A kiürült pórusok a SAGD-folyamatban gázzal és gőzzel, a SAGP-folyamatban gőzzel és nem kondenzálódó gázzal, a VAPEX-eljárásban pedig hígító párával, valamint nem kondenzálódó gázzal töltődnek fel. Kanadában négy éves üzemeltetés után a bevitt hőenergia következő arányú eloszlását tapasztalták: a termelt olajban 6%, a kitermelt vízben 32,5%, a gőzkamrákban 24,7%, a kamrák körül 19,2%, a fedőrétegben 17,5%. A kitermelt folyadékban levő 38,5% hő egy részét újra fel lehet használni a folyamatokban. A SAGD-eljárással kitermelt olaj költsége (fűtőanyag nélkül) kevesebb, mint 10 USD/b. A fűtőanyag költsége 2830–3400 m³/b mennyiségre vonatkoztatva: 1,0–1,2 Mcf/b.

Oil and Gas Journal

Turkovich Gy.

KÖZLEMÉNY

A Petroltraining Alapítvány a részére felajánlott 1999. évi személyi jövedelemadó 1%-ának maradványösszegét, 2998 Ft-ot, – az Alapítvány Kuratóriumának döntése értelmében – főiskolai és egyetemi hallgatók tandíjtámogatására fordítja.

A Petroltraining Alapítvány Kuratóriuma

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület

a soron következő,

90. KÜLDÖTTGYŰLÉSÉT

2001. november 8-án, 10 órakor tartja.

A küldöttgyűlés helyszíne

Budapest, Kossuth Lajos tér 6–8. (MTESZ-székház)
I. emeleti kongresszusi terem

Napirend

1. Elnöki megnyitó
2. Megemlékezés Debreczeni Mártonról
3. Főtitkári beszámoló, közhasznúsági jelentés
4. Az ellenőrző bizottság beszámolója
5. Hozzászólások, indítványok
6. Az ellenőrző bizottság elnökének és tagjának megválasztása
7. Kitüntetések átadása
8. Határozatok

Az érdeklődők számára – a regisztráláskor történő jelentkezés alapján – 13.30-kor lehetőség van a Szent Korona és a Parlament csoportos megtekintésére.

Ha a küldöttgyűlés a fent meghirdetett időpontban határozatképtelen, akkor a fenti helyen és a megadott napirend szerint a küldöttgyűlést az OMBKE elnöke 2001. november 8-án 10 óra 30 percre ismételten összehívja.

A küldöttgyűlés nyilvános, a küldöttek szavazati joggal, az egyesület többi tagja (egyéni és jogi tagok) tanácskozási joggal vehetnek részt rajta.

Az egyesület ügyrendje szerint „a küldöttgyűlés csak olyan indítványról hoz határozatot, melyet a küldöttgyűlés határozati jogú tagjai a küldöttgyűlés megkezdése előtt írásban kézhez kapnak”.

Ezért a határozatot igénylő indítványokat az OMBKE titkárságára kérjük írásban eljuttatni.

Az OMBKE választmánya